

*RECERCA SOBRE L'ARBRE GENEALÒGIC
DE LA FAMÍLIA VILAS-ROCA
MARIA VILAS*

INTRODUCCIÓ

En la recerca dels avantpassats sempre hi ha un moment en què una persona inicia el seu camí cap a la genealogia. Jo ja feia temps que havia preguntat al meu avi els noms dels seus pares i avis, i m'havia fet un petit arbre familiar. Molt més tard vaig trobar una caixa de núvia antiga i vaig mirar què hi havia a dins. Hi vaig trobar tres documents interessants: un testament, una carta on es permetia el trànsit de bestiar des d'Oix fins als Hostalets d'en Bas i el document de compra d'una casa.

A partir d'aquí ja no vaig poder parar, vaig buscar aquell petit arbre que havia fet feia temps i vaig començar a buscar. Primer vaig anar als ajuntaments, després vaig anar a les parròquies i, finalment, als arxius comarcals i diocesans.

Aquest treball és el resultat d'aquesta recerca dels meus avantpassats, o les conclusions que n'he pogut extreure en aquests tres anys escassos. Quan em van demanar que posés per escrit les meves troballes em va semblar una tasca molt difícil: què havia de posar-hi i què no, què podia ser interessant i què no, quins arbres serien més representatius i quins no... Eren coses que jo havia de decidir, i costa molt fer-ho, sobretot tenint en compte que jo sóc “de ciències”.

Com que no m'he dedicat a la història ni a cap de les ciències socials, el treball de recerca l'he hagut de fer des de zero. És a dir, una vegada has començat a trobar persones i arribes a una certa data, trobes la primera partida en llatí. Primer, tot és difícil, però veus que l'estructura de la partida és la mateixa que en català i fas el cor fort. Si cal, demanes què volen dir certes paraules que no et sonen amb el llatí que has fet a secundària. Després també veus que la lletra canvia i que a més de llatí potser necessitaràs més temps per partida, però amb el temps t'hi acostumes. Bé, de totes maneres, jo buscava documents molt concrets que m'ajudessin a fer el meu arbre, com ara els capítols matrimonials, els testaments i alguna concòrdia

sobre afers de família, i aquests estan escrits en català en èpoques molt més antigues que no les èpoques, pròcures, vendes de censals, capbreus i altres que estan en llatí.

RECERCA INICIAL

El primer que vaig fer va ser preguntar a les persones de la meua família el nom dels seus pares i avis. I vaig fer un arbre que em va servir per passar al següent punt, que era anar als registres civils a buscar les partides de naixement, casament i defunció d'aquestes noves persones que hi havia a la meua família.

La informació que donen als registres civils aporta moltes més dades, com ara els noms dels seus pares i avis i també els pobles d'on eren originaris. Moltes vegades també et diuen de què van morir o el nom de bateig que els van donar. Aquests registres són molt útils, però només tenen informació a partir de 1870; per trobar informació més antiga s'ha d'anar als arxius parroquials o a l'arxiu diocesà, on hi ha la majoria d'arxius parroquials.

A partir d'aquí és quan comença l'aventura pròpiament dita, ja que moltes vegades et diuen que els arxius s'han cremat, d'altres que per consultar-los només s'hi pot anar un dia concret, d'altres que no els va bé de deixar-te'ls veure i que has d'anar a Girona, on tenen microfilmada tota aquesta informació.

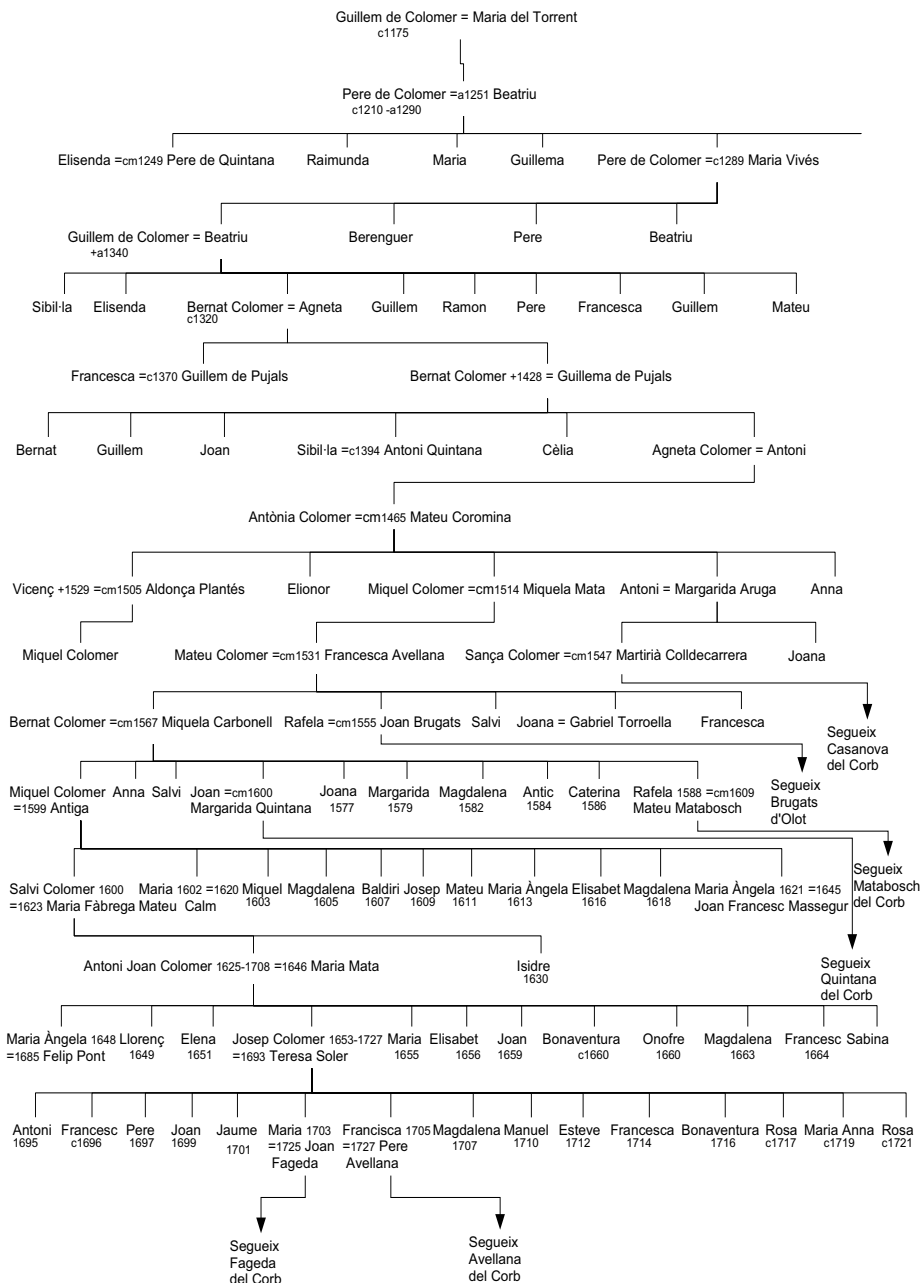
En cas de tenir sort, pots trobar també les mateixes dades que en els registres civils, dades sobre els pares i avis i els pobles d'on venien i els oficis que feien. Aquí sí que es poden consultar dades fins a l'any 1500, en pocs casos; en altres, a partir de 1570, i en alguns llocs només s'han perdut períodes concrets. En el cas de la província de Girona, s'han conservat molts dels arxius més antics.

RECERCA A FONDS

Ara ja es pot tenir un arbre maco; hi ha molta gent que para aquí, però hi ha altres persones que han quedat atrapades per la màgia de la troballa; una explicació d'algun accident o una dispensa de consanguinitat són l'excusa perfecta per continuar buscant. I per trobar més informació cal anar a l'Arxiu Diocesà de Girona, al de Vic, o als arxius notariais de cada comarca que es troben a les ciutats com ara Olot, Figueres, Ripoll, Vic o Girona.

El meu arbre creixia per certs costats, però per altres es quedava estancat. En molts pobles no hi ha informació i, si es tenen uns cognoms molt corrents, com en el meu cas, es pot perdre la paciència fàcilment. Sobretot si es troba molta informació en altres llocs i sobre altres branques.

És fàcil animar-se si tens membres d'una família que vénen d'una masia i pots seguir-ne les dades dins el mateix poble fins al 1570. D'altra banda, si no hi ha

informació sobre els batejos i els casaments, és molt possible que et desanimis i deixis aparçada aquella branca.

Una vegada l'arbre és prou important, es pot fer una incursió als arxius notariais. Algunes vegades als arxius parroquials et donen informació sobre testaments fets amb tal o tal altre notari de tal o tal altre poble.

Als arxius notariais es pot extreure informació genealògica bàsicament de tres tipus de documents concrets: testaments, capítols matrimonials o nupcials i concòrdies.

Els testaments et donen informació sobre tota la família del testador, sobre els fills, pares, germans i connexions i sobre les terres i possessions.

Els capítols matrimonials i els nupcials donen informació sobre els nuvis, pares dels nuvis, zones d'on provenen i les seves possessions, i de vegades si s'hereta o no els nuvis en el moment del casament.

En el cas de concòrdies per disputes sobre un testament, normalment transcriuen el testament i fan l'explicació de la disputa i les raons de cadascú; també s'hi diu què decideix l'àrbitre i a què s'ha d'atenir cada una de les parts.

D'altra banda, també hi ha els arxius dipositats per famílies benestants que han donat el seu fons a l'arxiu perquè es conservi millor i pugui ser consultat. Aquests són molt interessants, ja que hi pot haver informació molt antiga sobre una família. Aquest és el cas dels pergamins de la família Colomer de les Preses.

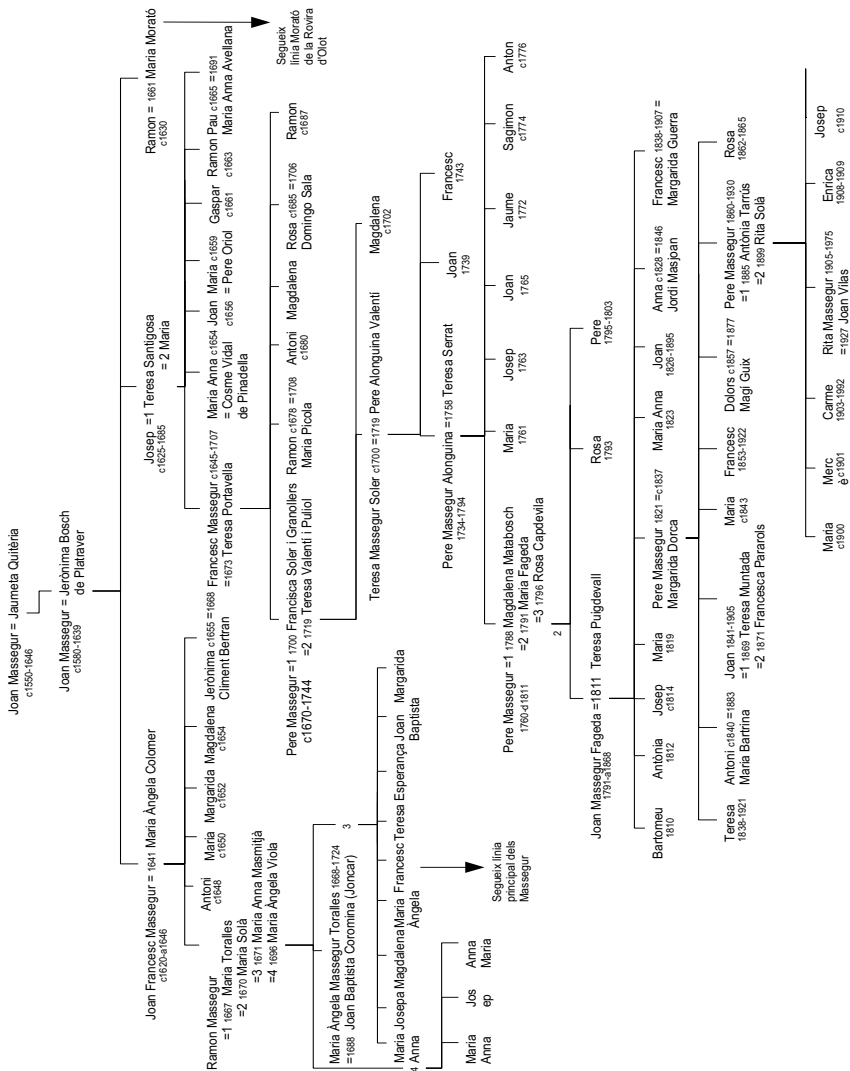
ALTRES FONTS DE RECERCA

Una altra font d'informació són els treballs sobre les genealogies d'una família, sobre una població on es parli de famílies concretes i articles sobre genealogies de la reialesa o famílies nobles.

TROBALLES ANECDÒTIQUES

De vegades els rectors de les parròquies només escrivien les dades bàsiques en les partides de batejos, matrimonis i defuncions, però en altres hi apareixen aspectes estranys que han cridat l'atenció del capellà.

En aquests casos es poden trobar ressenyes sobre morts reials, accidents, la pesta, etc., o les circumstàncies de mort en temps de guerra o de bandolers. També hi ha explicacions sobre retards en l'entrada de partides com en el cas de terratrèmol, o algú que ha hagut d'anar a batejar el fill a la parròquia del costat per no haver pogut passar per inundacions.

Moltes vegades famílies de diferents masos d'un mateix poble s'anaven casant entre si i formaven un petit nucli amb molta consanguinitat. També hi havia casaments entre gent de llocs llunyans, però que seguien al llarg del temps, com per exemple entre els pobles de les Preses i Tregurà; segurament la gent anava a fires de bestiar i llavors es feien els enllaços.

Moltes vegades es conserva el cognom de la pubilla enfront del del seu marit per poder conservar el nom del mas. En aquests casos, normalment el marit s'avenia en entrar al mas de la pubilla i tot quedava lligat en els capítols matrimonials. També s'observa que, en cas de casament entre un hereu i una pubilla, hi ha un dels fills amb el cognom del pare i l'altre amb el de la mare.

També hi havia la tendència a fer que els germans petits fossin capellans o es casessin amb alguna pubilla, mentre que els germans segons normalment es feien negociants i anaven a viure a les ciutats més importants.

Jo bàsicament he buscat a la comarca de la Garrotxa i, dins d'aquesta, el meu punt d'arrancada és la Vall d'en Bas, i en aquesta he fet l'arbre de les famílies Colomer, del veïnat del Corb, a les Preses; Massegur, amb dues branques principals, una a Sant Privat d'en Bas i l'altra a Sant Joan dels Balbs, a la Pinya, i la família Parer, dels Hostalets d'en Bas, encara que els descendents els trobem a Sant Iscle de Colltort i a Sant Esteve de Llémena. Aquests són els tres arbres que es presenten en aquest treball.

ENCARAMENT DE DADES

L'objectiu prioritari quan es fa genealogia és l'obtenció de l'arbre. Abans es feia amb molta cura i dibuixant-lo a mà; actualment hi ha programes informàtics que ens ajuden a fer-los més fàcilment. Es poden obtenir diverses visions de les mateixes dades. Pots estructurar el nom dels teus avantpassats des de la teva persona i anar pujant (l'arbre normal), pots fer l'arbre d'una estirp cap a baix (arbre de descendents) i pots fer l'arbre entre dues persones distanciades en el temps (arbre troncal).

Tria de què es vol buscar

El que s'ha de tenir clar és què es vol buscar: o bé només el cognom principal de la família, o bé tots els cognoms, o bé els dos cognoms principals o bé totes les persones del mateix cognom d'un cert lloc per veure si tenen relació entre elles.

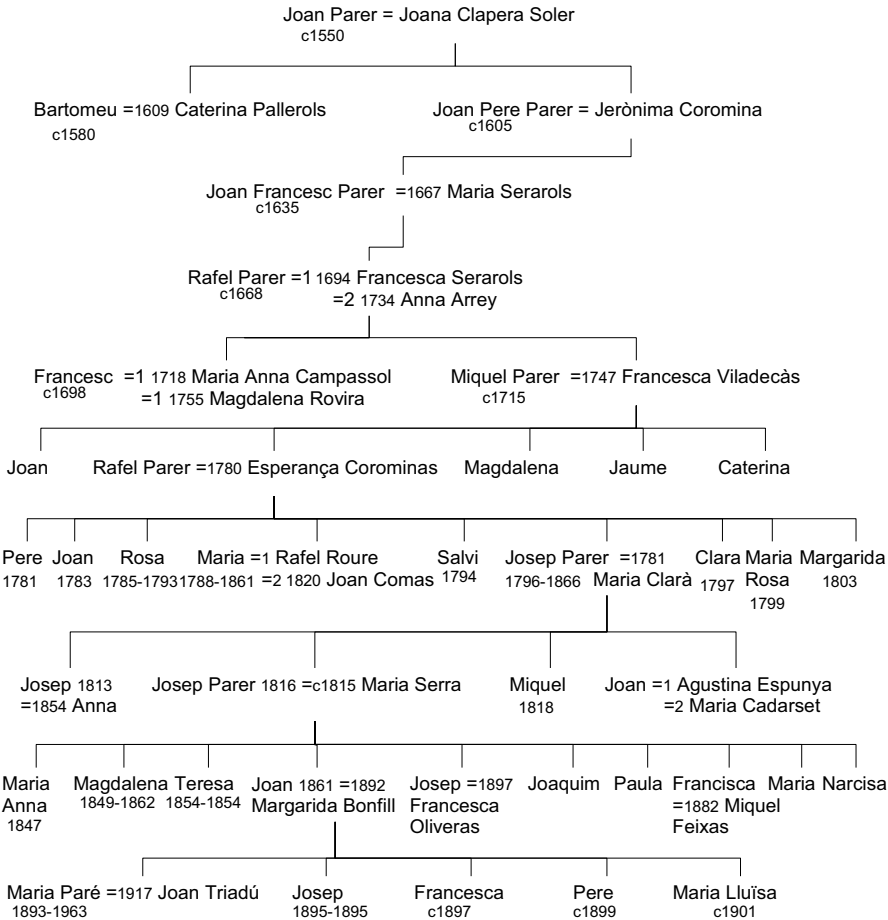
Actualment es poden obtenir moltes dades genealògiques a partir de dades introduïdes a la xarxa. Es pot obtenir molta informació de la pàgina web dels mormons (www.familysearch.org), moltes dades dels diferents arxius diocesans amb llistats de tots els fons que es poden consultar i moltes pàgines privades on hi ha gent que penja el seu arbre i el comparteix.

Molt útils són les dispenses per consanguinitat, ja que et donen informació sobre dues famílies ja entroncades i pots arribar a posar dues o tres generacions més a l'arbre.

LES MEVES DADES

En el cas dels meus avantpassats, només he trobat gent a la zona de les comarques de Girona i Osona. Comencen a la Vall d'en Bas i es van expandint, però molt a poc a poc, de manera que en la generació 10 encara hi ha només persones de la Garrotxa, el Ripollès, el Pla de l'Estany, el Gironès, la Selva i Osona, amb alguna excepció, com ara tres persones de Figueres. En la generació 20 ja hi ha gent de França i Barcelona, però no hi ha gaire dispersió.

La majoria dels meus avantpassats eren pagesos, i alguns paraires, moliners i artesans. Si hi ha alguna família benestants solen ser notaris o batlles de sac.

Podem entrar a parlar d'algun dels cognoms que he estudiat, com els Massegur. Aquest cognom ve del mas Massegur de Sant Privat; el tinc per dues branques diferents, una és la de l'hereu del mas i l'altra, la d'un germà que va anar a viure a la Pinya i allà va continuar amb el cognom. Estic contenta de la informació que he trobat, ja que aquesta és una de les parròquies on es van cremar les dades.

El cognom Paré / Parer té una evolució interessant. Venien d'un mas dels Hostalets d'en Bas, els fills es van casar a Sant Iscle de Colltort, després van passar a Sant Esteve de Llémena i la meva àvia va tornar a viure als Hostalets.

Els Costa Aulet són interessants, ja que aquest cognom no hauria d'haver aparegut en la meva genealogia perquè cap dels seus avantpassats es deia Costa. Senzillament un avantpassat anomenat Segimon Aulet es va casar amb una pubilla del mas Costa de la Cot, però en morir aquesta sense descendència ell es va tornar a casar i adoptà el nom de Segimon Costa Aulet, i el mateix van tenir els seus descendents.

Un altre dels cognoms estudiats és Colomer, que prové del mas Colomer de les Preses. En aquest cas, es pot accedir a informació molt antiga, ja que s'han conservat pergamins provinents del fons familiar, consultables a l'Arxiu Comarcal d'Olot.

CONCLUSIONS

A partir de l'estudi de l'arbre genealògic es poden extreure conclusions respecte a la manera de viure i de comportar-se dels avantpassats. Es poden obtenir dades de relacions entre diferents oficis i també de les diferents poblacions, sobre la mobilitat de la gent en determinats períodes, i veure la riquesa de les masies i els entroncaments, sempre dirigits a millorar el patrimoni heretat.

En el meu cas, estic estudiant totes les branques del meu arbre. Algunes les tinc molt abandonades a causa de la falta d'arxius (en molts casos, cremats durant alguna guerra, però també amb destrosses en els llibres parroquials, on he pogut observar fulls arrencats i fins i tot tallats), d'altres les tinc molt ben estudiades perquè hi ha documents fins molt antic (documents familiars dipositats en els arxius municipals i comarcals, llibres sobre alguna família en concret i llibres sobre genealogies), sobretot les que es refereixen a famílies pageses que no s'han mogut del poble des del segle XV o abans. Amb l'ajuda dels arxius notariais, espero poder anar omplint els buits que es troben en el meu arbre, sobretot mirar de trobar els avantpassats més recents que no puc lligar de cap altra manera.

D'altra banda, aquesta investigació m'ha aportat una millor coneixença de la vida catalana dels segles XV al XX i també m'ha obert portes a la història i noves preguntes sobre els estils de vida, les activitats econòmiques, els governs. També he pogut saber més sobre títols com ara el de Ciutadà Honrat de Barcelona o el de Privilegi Militar Decorat, o saber els fets pels quals els remences es van revoltar i les conseqüències que això va portar.